

Otvaranje stečajnog postupka

A. Odluka o otvaranju stečajnog postupka

Zakon nalaze da odluka stečajnog sudije sadrži konkretne informacije koje će definirati tok stečajnog postupka:

- Ime dužnika i adresa, [član 45\(2\)-1](#);
- Imenovanje upravnika koji mora biti identificiran imenom i adresom, član [45\(1\)](#) i [45\(2\)-2](#);
- Datum i vrijeme kada je stečajni postupak počeo. Ukoliko vrijeme nije tačno precizirano, podrazumijeva se da je stečajni postupak počeo u podne na dan donošenja odluke, članovi [45.2.3](#) i [45.3](#).
- Poziv povjeriocima da prijave svoja potraživanja stečajnom sudu u roku od 30 dana, [Članovi 46.1](#) i [110](#);
- Poziv povjeriocima koji potražuju interese u imovini dužnika da u roku od 30 dana obavijeste stečajnog upravnika o prirodi i osnovi potraživanja, te imovini koja ga osigurava, [član 46.2.](#);
- Poziv osobama koje imaju obaveze prema dužniku, da te obaveze bez odlaganja izvrše, [član 46.3](#);
- Datum određen za ročište za ispitivanje potraživanje, prvi sastanak skupštine povjerilaca koji se mora održati u roku od 8-30 dana nakon što istekne rok od 30 dana za povjerioce da prijave svoja potraživanja, [članovi 28.1](#) i [47.1.2](#);
- Datum određen za izvještajno ročište, drugi sastanak skupštine povjerilaca koji se mora održati u roku od 15 dana od ročišta za ispitivanje potraživanja, [član 47.1.1](#). Ova dva ročišta se mogu održati u isto vrijeme, [član 47.2](#).
- [Član 161](#) dozvoljava da se ročište o planu reorganizacije održi u isto vrijeme kada i ročište za ispitivanje potraživanja. Da bi se ovo desilo sudija bi morao zakazati ročište o planu reorganizacije u rješenju kojim objavljuje otvaranje stečajnog postupka. Ova opcija je veoma poželjna u predmetima koji uključuju prethodno pripremljene stečajne planove.

Stečajni sudija je obavezan utvrditi visinu osigurane sume koju stečajni upravnik mora zaključiti kod osiguravajuće kuće kako bi zaštitio stranke u postupku od svih rizika štete koja bi mogla biti prouzrokovana obavljanjem njegove djelatnosti. [Član 26.2](#). Takvo osiguranje još uvijek nije dostupno, što stečajnom upravniku daje prostora da od sudije

zatraži da ga oslobodi ove obaveze, pozivajući se na posebne okolnosti definirane u [članu 26.2.](#)

[Članovi 48](#) i [49](#) propisuju obavezu obavještanja i objavljivanja rješenja kojim se proglašava otvaranje stečajnog postupka. Rješenje mora biti objavljeno na oglasnoj ploči suda, u «Sluzbenim novinama» i javnom registru. Jedan primjerak se dostavlja povjeriocima, dužnikovim dužnicima, a ako postupak još uvijek nije otvoren, onda se jedan primjerak dostavlja i javnom tuzitelju. Stečajni dužnik i predlagač imaju pravo da im se primjerak rješenja uruči lično. Rješenje o otvaranju stečajnog postupka, također, mora biti zavedeno u javnim imovinskim registrima.

Iako stečajni upravnik nije odgovoran za rješenja koje donosi sudija niti za adekvatno obavještanje ili objavljivanje, za njega je vrlo vazno da provjeri da li su ispoštovane zakonske norme, kako bi se izbjegle naknadne tvrdnje zainteresovanih strana da oni nisu obavezni učestvovati u postupku zbog toga što obavijest nije bila sačinjena u adekvatnoj formi, odnosno zbog tehničkih nedostataka obavijesti.

B. Pravne posljedice otvaranja postupka

Otvaranje stečajnog postupka sa sobom nosi brojne značajne pravne posljedice koje fundamentalno mijenjaju prava i odnose. Na razne načine, te promjene su usmjerene ka osiguravanju pravednosti, sprječavanju povjerilaca da unište dužnike ili da na sličan način tretiraju povjerioce koji su u nešto nepovoljnijem položaju, te povratu što većeg opsega sredstava u korist svih povjerilaca. Domišljato korištenje određenih odredbi u velikoj mjeri može unaprijediti stečajnu masu, a u odgovarajućim slučajevima može promovirati reorganizaciju dužnika. Vazna prilagođavanja prava i odnosa obuhvataju sljedeće:

1. Kreiranje stečajne mase: Stečajna masa, kao novi i zasebni entitet koji obuhvata cjelokupnu imovinu i prava dužnika, kreira se tek kada se otvori stečajni postupak. Ova masa, koja također obuhvata imovinu koju dužnik stekne tokom postupka, koristi se za namirivanje administrativnih troškova postupka i prioriternih potraživanja povjerilaca koja su nastala prije i tokom postupka. [Član 30.](#)

2. Stečajni upravnik nasljeđuje upravljačka prava dužnika: Sva prava upravljanja i raspolaganja dužnikom i njegovom imovinom dodjeljuju se stečajnom upravniku. Stečajnom dužniku i njegovim organima, prokuristima, zastupnicima i punomoćnicima ne ostaju nikakva prava, [član 51.](#) Sve punomoći koje je dao dužnik se ukidaju. [Član 76.](#) Shodno tome, raspolaganja stečajnog dužnika predmetom stečajne mase ostaju bez pravnog učinka, a stečajni upravnik može zahtijevati povrat predmeta raspolaganja, [član 52.](#) Slično tome, sve obaveze prema stečajnom dužniku moraju biti plaćene stečajnom upravniku koji ima pravo da zahtijeva namirenje tih obaveza sve dok iste ne budu izmirene, bez obzira što je povjerilac koji je znao za stečaj prethodno vršio plaćanja direktno prema dužniku. [Član 53.](#)

3. Dospjeće nedospjelih, uvjetnih i nenovčanih potraživanja: Otvaranje stečajnog postupka također mijenja prirodu različitih potraživanja. Na primjer:

- Ubrzava dospelost potraživanja, jer s otvaranjem stečajnog postupka potraživanja koja do tada nisu bila dospjela postaju dospjela sa danom otvaranja postupka, [član 36.1.](#) Ovo je pravna fikcija čija je svrha da ubrza dospelost oročenih kredita čije plaćanje se vrši u fazama (npr. mjesečno, polugodišnje, godišnje), tako da se čitav iznos smatra dospjelim čak iako pojedine rate još nisu dospjele. Bez ovakve odredbe moglo bi se smatrati da dužnik nema pravnu obavezu da plati iznose koji po otplatnom planu još nisu dospjeli, te da te buduće obaveze zapravo nisu dug.
- Nenovčana potraživanja se moraju izraziti u novčanom iznosu procijenjenom po kursnoj listi na dan otvaranja stečajnog postupka. [Član 36.4.](#)
- Potraživanja koja se dužniku moraju isplatiti u stranoj valuti preračunavaju se u domaću, bh valutu prema kursnoj vrijednosti koja je u trenutku otvaranja postupka mjerodavna za mjesto plaćanja, [član 36.4.](#)

4. Prava povjerilaca na ograničeno namirenje: Zakon o stečaju predviđa brojna ograničenja u pogledu prava povjerilaca na namirenje potraživanja od dužnika ili iz imovine u stečajnoj masi.

- Pravo na izlučivanje predmeta koji pripada trećoj strani, a koje koristi dužnik, može biti ostvareno najranije nakon izvještajnog ročišta. Ako je predmet izlučivanja neophodan za nastavak poslovanja stečajnog dužnika, stečajni upravnik može zahtjev za izlučenje odgoditi za period do 90 dana, a nakon isteka tog roka opet može tražiti suglasnost stečajnog sudije da mu se odobri dodatni period korištenja tog predmeta. Ako stečajni upravnik nastavi koristiti takvu imovinu nakon izvještajnog ročišta, vlasniku te imovine pripada pravo naknade za korištenje i gubitak vrijednosti predmeta kojeg je koristio upravnik. [Član 37.](#)

- Sva zalozna ili razlučna prava ili druga osiguranja stečena u roku 60 dana prije otvaranja stečajnog postupka putem prinudnog izvršenja prestaju da vaze, [član 57](#).
- Stečajni upravnik može pobijati sve pravne radnje koje su povjeriocu omogućile osiguranje, čak i dobrovoljno, ako su te radnje preduzete u posljednjih 6 mjeseci prije podnošenja prijedloga i u vrijeme kada je dužnik bio nesolventan. [Član 81.1.1](#).
- Nakon otvaranja stečajnog postupka nisu dozvoljene nikakve radnje prinudnog izvršenja ili ostvarivanja zaloznog prava nad imovinom u stečajnoj masi, [član 58.1](#), a svi takvi postupci koji su pokrenuti prije otvaranja stečajnog postupka biće prekinuti. [Član 58.2](#).
- Razlučni povjerioci mogu pokrenuti postupak prinudnog izvršenja nakon otvaranja stečajnog postupka. [Članovi 38 i 58.4](#). Sud može da ne dozvoli, odnosno da odloži izvršenje ukoliko stečajni upravnik povjeriocu obezbijedi odgovarajuću zaštitu potraživanja od moguće štete koja bi mogla nastati, [član 58.5](#). Također treba imati na umu da stečajni upravnik pokretnu imovinu može unovčiti bez suglasnosti razlučnog povjerioca, član [103.1](#), dok je suglasnost obavezna u slučaju hipoteke nad pokretnim stvarima, [član 102.4](#).

5. Prekidanje tekućih pravnih sporova: Tekući pravni sporovi koji se tiču stečajne mase prekidaju se do zaključenja stečajnog postupka, [član 55](#), osim u sljedećim situacijama:

- Stečajni upravnik može nastaviti spor o imovini koja pripada stečajnoj masi koji je u toku ako je stečajni dužnik zapravo tuzilac, [član 55.2](#).
- Pravni sporovi koji se tiču izlučenja nekog predmeta iz stečajne mase, odvojenog namirenja osiguranog potraživanja ili dugova stečajne mase. [član 55.3](#).
- Pravni spor koji se odnosi na stečajna potraživanja može se nastaviti tek kada stečajni upravnik dobije priliku da ospori potraživanje na ročištu za ispitivanje potraživanja, [član 55.4](#).

6. Razvrgnuće dužnikove pravne zajednice: Stečajni upravnik ima pravo tražiti razvrgavanje pravne zajednice koja je suvlasništvo, zajedničko vlasništvo, ortakluk i ako dužnik u njoj ima pravo prvenstva na stečajnu masu u vlasničkom udjelu, [član 54](#).

7. Ograničenja nametnuta stečajnim povjericima: Stečajni povjerioci svoja potraživanja prema stečajnom dužniku mogu ostvariti samo u stečajnom postupku, [član 56](#).

8. Ograničenja nametnuta drugim stranama dužničkog ugovora: Ključni element svakog modernog zakona o stečaju je pravo stečajnog upravnika da izabere da li da prihvati ili odbije postojeće dužničke ugovore koji nisu u potpunosti ispunjeni, [član 65.1](#). Ovo pravo može biti veoma korisno za reorganizaciju dužnika jer dozvoljava stečajnom upravniku da odbaci neprofitabilne ugovore. Stečajni upravnik dužan je bez odlaganja izjaviti da li namjerava zatražiti ispunjenje ugovora ako ga druga strana pozove na vršenje prava izbora, ili će se smatrati da je stečajni upravnik odbio ugovor, [član 65.2](#).

Ako stečajni upravnik odbije ispunjenje, druga strana može da ostvaruje svoje potraživanje zbog neispunjenja samo kao stečajni povjerilac, [član 65.3](#).

Ako je dužnik najmoprimac ili zakupac nad nepokretnostima, najamni i zakupni odnosi će ostati obavezujući i djelovaće na stečajnu masu. Međutim, zakupodavac ili najmodavac može ostvarivati prava koja se odnose na vrijeme prije otvaranja stečajnog postupka samo kao stečajni povjerilac. [Član 70](#). Ako stečajni upravnik kao najmoprimac ili zakupac otkaze ugovor o zakupu prije isteka ugovora, najmodavac ili zakupodavac može zahtijevati naknadu štete u svojstvu stečajnog povjerioca. [Član 72.1](#). S druge strane, ako je dužnik bio zakupac ili najmoprimac, zakupodavac ili najmodavac ne može otkazati najamni ili zakupni odnos zbog kašnjenja u plaćanju najamnine ili zakupnine ili zbog pogoršanja finansijskog stanja dužnika. [Član 73](#).

9. Prekid ugovora o radu: Stečajni upravnik koji ne treba usluge određenih uposlenika tokom stečajnog postupka može prekinuti njihove ugovore o radu isključivo u pismenoj formi, [član 74.1](#). Zahtjevi za naknadu štete koja je nastala prestankom ugovora tretiraju se kao trazbine općeg isplatnog reda, [član 74.2](#). Međutim, potraživanja uposlenika za povrede na radu i neisplaćeni minimum plaća i doprinosa do 8 mjeseci tretiraju se kao trazbine višeg isplatnog reda. Ove trazbine se isplaćuju prije svih drugih potraživanja, izuzev neplaćenih potraživanja nastalih tokom perioda privremene uprave. [Član 33.2](#).

C. Ulazak u posjed dužnikove imovine

Otvaranjem stečajnog postupka automatski dolazi do stvaranja stečajne mase, koja obuhvata cjelokupnu imovinu dužnika, [član 30](#). Prava upravljanjem i raspolaganjem stečajnom masom također automatski prelaze na stečajnog upravnika nakon otvaranja stečajnog postupka, [član 51](#). Obaveza stečajnog upravnika da “bez odlaganja” uđe u posjed imovine koja spada u stečajnu masu [član 25.1](#), u upravlja njome kao vlasnik, [član 88.1](#), nalazi se među najvažnijim obavezama upravnika i predstavlja osnovu čitavog toka stečajnog postupka. Iskusni stečajni upravnici će razviti standardne sisteme i procedure kao i odnose prema poslu koji će im pomoći da vrlo brzo preuzmu kontrolu nad dužnikovom fizičkom imovinom, poslovnim knjigama, poslovnom dokumentacijom i bankovnim računima. Neki od ključnih elemenata koje treba imati na umu su sljedeći:

- Dolazak u posjed dužnikovih knjiga i poslovne dokumentacije u što kraćem vremenu od suštinske je važnosti za identificiranje imovine, posebno potraživanja, otkrivanje dužnikovih transakcija koje se mogu izbjeći i sprječavanje prevare. Pored toga, ta dokumentacija je veoma bitna za stečajnog upravnika jer uz pomoć te dokumentacije upravnik može ispuniti svoju obavezu vođenja dužnikovih poslovnih knjiga. Vidi [član 97.1](#).
- U nekim slučajevima, knjige i poslovna dokumentacija se vodi u elektronskoj formi - u kompjuterima, laptopima ili ručnim kompjuterima. Stečajni upravnik mora doći u posjed svih takvih podataka i osigurati njihov integritet, što

podrazumijeva i promjenu ulazne šifre čime bi se spriječio neovlašten pristup podacima.

- Stečajni upravnik će možda željeti unajmiti nekog od bivših dužnikovih uposlenika koji bi mu pomogao da identificira sve knjige i poslovnu dokumentaciju, bilo da se radi o knjigama u elektronskoj formi ili na papiru, kao i da mu pomogne u tumačenju i budućem vođenju tih knjiga.
- Prvog dana, stečajni upravnik mora zatvoriti dužnikove bankovne račune i prebaciti sredstva na novi račun nad kojim će isključivo on imati kontrolu. [Član 89.](#) (Imajte na umu da novi računi trebaju glasiti na ime dužnika, gdje će se dodati oznaka “u stečaju”, [član 90.](#))
- Da bi položio ili investirao gotovinu, dionice ili dragocjenosti koje je preuzeo, stečajni upravnik mora dobiti odobrenje suda. Kada se oformi odbor povjericilaca, svaku priznanicu ili nalog za podizanje ili prebacivanje tih sredstava, osim stečajnog upravnika mora potpisati i jedan od članova odbora. [Član 91.](#)
- Stečajni upravnik mora osigurati fizičku bezbijeđnost fizičke imovine kako bi je zaštitio od krađe, uništavanja ili gubitka vrijednosti. Zavisno od vrste imovine, to može podrazumijevati mijenjanje brave, unajmljivanje čuvara, hranjenje stoke ili izmirivanje komunalnih usluga.
- U nekim slučajevima, održavanje vrijednosti imovine će zahtijevati od stečajnog upravnika da nastavi poslovanje dužnikovog poduzeća.
- Ukoliko je potrebno, stečajni upravnik može zahtijevati od suda da naredi stečajnom dužniku predaju stvari koje ulaze u stečajnu masu, i odredi sankcije u slučaju da dužnik ne postupi u skladu sa nalogom suda, [član 88.2.](#)

D. Priprema popisa stečajne mase

U roku od 45 dana od dana imenovanja, stečajni upravnik sudu mora dostaviti pismeni izvještaj koji mora sadržavati sljedeće:

- Listu svih dužnikovih povjericilaca.
- Detaljan popis stečajne mase, [članovi 25.2 i 93.1.](#)
 - Popis mora sadržavati knjigovodstvenu cijenu svakog predmeta kao i procjenu “očekivanog iznosa” iz unovčenja imovine (“unovčenu vrijednost”), [član 25.2.](#)
 - Ako unovčena vrijednost predmeta ovisi o tome hoće li dužnikovo poduzeće nastaviti poslovanje ili ne, onda popis upravnika mora sadržavati obje, likvidacijsku i operativnu vrijednost, [član 93.2.](#)
- Dobro “uređen pregled” dužnikovih sredstava i odgovornosti od dana otvaranja stečajnog postupka, što podrazumijeva identificiranje dostupne imovine u korist povjericilaca, [članovi 25.3 i 95.1.](#)

Ovi elementi predstavljaju osnovu izvještaja stečajnog upravnika koji će iznijeti na izvještajnom ročištu, a u kojem će povjericilcima uputiti preporuke da li i kako dužnika

treba likvidirati ili reorganizirati. Korištenje elektronskih formata ovih obrazaca će stečajnom upravniku uštedjeti dosta vremena. Ono što je još važnije, komponenta likvidacijske bilance omogućit će stečajnom upravniku da povjericima napravi realnu procjenu unovčenja dužnikove imovine za svaki pojedinačni ispladni red stečajnih povjerilaca. Ova količina organiziranih informacija će pomoći povjericima da donesu ispravne odluke i omogućit će im da lakše pregovaraju i postizu kompromise što će čitav postupak učiniti efikasnijim i uspješnijim, posebno u slučaju reorganizacije.

E. Potvrda dostatnosti sredstava aktive za finansiranje postupka

Kod pripreme popisa najprije treba ispitati da li će vrijednost unovčenja imovine u stečajnoj masi biti dostatna da pokrije troškove stečajnog postupka. Ako je stečajni postupak otvoren nakon prethodnog postupka, stečajni upravnik može iskoristiti izvještaj privremenog stečajnog upravnika koji će dostaviti stečajnom sudiji. Vidi, [član 16.2](#). U nekim slučajevima, stečajni postupak može biti otvoren direktno, bez održavanja prethodnog postupka, [član 44](#). Premda [član 43.4](#) zahtijeva da sudija prije otvaranja stečajnog postupka utvrdi, na osnovu predviđanja, da li postoje dostatna sredstva za pokrivanje troškova postupka, nekada su ta predviđanja pretjerano optimistična, te se može desiti da stečajni upravnik radi bez naknade, osim ako on lično ne potvrdi da postoji dovoljno neopterećenih sredstava na raspolaganju.

Ova odluka također može pomoći stečajnom upravniku da adekvatno poslozi prioritete aktivnosti tako se ne zalaze pretjerano tamo gdje ima malo garancije. Stečajni upravnik bi konstantno trebao preispitivati svoju inicijalnu odluku. Nove informacije bi mogle zahtijevati promjene u pogledu prvobitne procijenjene vrijednosti neopterećenih sredstava, što također mora biti prilagođeno novim troškovima koje će stečajni upravnik imati u ime stečajne mase, kako bude obavljao svoje obaveze.

Da bi donio prvobitnu odluku o dostatnosti sredstava stečajni upravnik mora usporediti procijenjene troškove stečajnog postupka sa procijenjenom vrijednošću unovčenja neopterećenih sredstava.

Procjenjivanje vrijednosti unovčenja stečajne mase podrazumijeva veoma brzu i veoma grubu procjenu na osnovu koje se može zaključiti da li u stečajnoj masi postoje neopterećena sredstva. Da bi to postigao, stečajni upravnik mora brzo:

- Identificirati glavna sredstva;
- Ustanoviti tržišta za tu imovinu
- Procijeniti vjerovatnu vrijednost unovčenja svakog pojedinačnog glavnog sredstva;
- Podijeliti glavna sredstva u dvije kategorije:
 - **Neopterećena sredstva** koja su odmah dostupna za direktno finansiranje stečajnog postupka; i
 - **Opterećena sredstva** koja su pod primarnom kontrolom razlučnih povjerilaca. Na zalost, Zakon o stečaju ne zahtijeva od takvih povjerilaca da učestvuju u procesu unovčenja, čak i kad vrijednost unovčenja opterećenih sredstava

prelazi iznos duga razlučnog povjerioca. Shodno tome, stečajni upravnik mora pazljivo procijeniti do koje će mjere povjerilac surađivati u procesu povrata viška vrijednosti u stečajnu masu prije nego tu vrijednost uvrsti u svoju procjenu sredstava dostupnih za finansiranje stečajnog postupka.

- Zbrojite vrijednost unovčenja neopterećenih sredstava i samo višak vrijednosti unovčenja imovine koji prelazi iznos zaloznog prava povjerilaca, za koje stečajni upravnik vjeruje da ga može povratiti.

Ako ukupni iznos nije dovoljan da pokrije procijenjene troškove, stečajni upravnik mora o tome odmah obavijestiti stečajnog sudiju kako bi se stečajni postupak brzo zaključio da ne bi prouzrokovao dodatne troškove, [član 132](#). Kada stečajni upravnik utvrdi da postoje dostatna sredstva za pokrivanje troškova stečajnog postupka i kada se provizorno procijeni vrijednost tih troškova, stečajni upravnik može napraviti popis i procjenu, na način opisan u nastavku, prilagođavajući postupak iznosu neopterećenih sredstava kako bi se maksimiziralo namirenje povjerilaca, a troškovi sveli na minimum.

F. Vršenje popisa

a. Opća razmatranja

Popis stečajne mase se vrši iz sljedećih razloga:

- Da bi se stranke što ranije obavijestile u slučaju nedostatnosti neopterećenih sredstava za pokrivanje troškova stečajnog postupka, [član 132.1](#);
- Da bi se otkrili neovlašteni prijenosi ili skrivanje sredstava ili transakcije koje se mogu izbjeći, a koje bi se mogle povratiti u korist povjerilaca; i
- Da bi se identificiralo koja imovina je potencijalno dostupna za unovčenje, iz kojeg bi se finansirala dioba povjerilaca, ili alternativno, da bi se utvrdilo da li bi plan reorganizacije polučio bolje rezultate u pogledu namirenja potraživanja.

Da bi se ispoštovao rok od 45 dana i minimalizirali troškovi, stečajni upravnik će morati biti veoma efikasan. Zakon zahtijeva detaljan popis svih sredstava. Međutim, metode koje bude koristio stečajni upravnik moraju se fokusirati na glavna likvidna sredstva. Stečajni upravnik ne može gubiti vrijeme i novac računajući i određujući cijenu svakom vijku na kutiji, kada se očita vrijednost stečajne mase leži u pokretnim stvarima. Stečajni upravnik mora koristiti logičke metode za procjenu koje će minimizirati troškove, ali istovremeno i obezbijediti razumno pouzdanu procjenu na osnovu koje će povjerilac moći donijeti valjanu odluku. Izvještaj stečajnog upravnika mora informirati povjerioce o metodama koje su korištene za procjenu vrijednosti da bi povjerioci mogli odlučiti da li zele potrošiti novac potreban za dobivanje dodatnih, tačnijih procjena ili ne.

Vršenje popisa podrazumijeva utvrđivanje kvantiteta, vlasništva, karakteristika i stanja imovine koja je u posjedu stečajnog upravnika na osnovu čega je moguće napraviti čvrstu osnovu za procjenu. U slučaju stečaja, popis bi se trebao izvršiti odmah nakon otvaranja

stečajnog postupka, posebno ako dužnik još uvijek posluje, a stečajni upravnik nastavlja prodavati dužnikove proizvode.

Nazalost, ovo nije uvijek moguće postići. U tom slučaju stečajni upravnik može razmotriti mogućnost organiziranja postepenog popisa, u etapama, uzimajući u obzir brzinu obrta različitih kategorija imovine. Kvarljivu robu treba procijeniti prvu, a potom odmah prodati. Vidi [član 25.1](#). Nakon toga, stečajni upravnik bi trebao procijeniti gotove proizvode koji su dovršeni na dan njegovog imenovanja, a tamo gdje bude potrebno, procijeniti i ulaz i zalihe sirovina koji će biti korišteni ili konvertirani u procesu proizvodnje. Usprkos svojstvenosti određenog slučaja koja može utjecati na vrijeme vršenja popisa, stečajni upravnik mora pripremiti početnu procjenu u formi “uređenog pregleda” koji odražava knjigovodstvenu vrijednost i vrijednost unovčenja imovine sa stanjem na *dan otvaranja stečajnog postupka*, [član 95.1](#).

b. Sredstva i metode

Obično, popis se organizira tako da se okonča u jednom danu. Ovim se smanjuje mogućnost da se ista imovina procijeni dva puta ili pak nijednom uslijed ulaza i izlaza roba ili kretanja roba između različitih lokacija dužnika. U idealnom slučaju, popis bi se trebao vršiti istog dana na svim lokacijama, i taj dan bi trebalo obustaviti bilo kakve transfere između različitih ureda ili odjela dužnika. Za vrijeme popisa, treba obustaviti sve prijeme i pošiljke i zatvoriti sve radnje.

Stečajni upravnik će procjenjivati manje likvidnu (imovinu koju je teško prodati) imovinu tek nakon što popiše i procijeni manje trajnu imovinu kao što je kvarljiva roba, sirovine, poluproizvodi, itd. U mnogim slučajevima, poslovne zgrade, oprema i vozila nose najveću vrijednost dužnikove imovine. Međutim, zavisno od imovine, manje je vjerovatno da ovakva imovina može biti ukradena ili da se njena vrijednost može rapidno promijeniti nakon otvaranja postupka.

Alternativni način organiziranja popisa je da se prvo fokusira na predmete od najveće vrijednosti, a onda da se postepeno prelazi na predmete nize vrijednosti. Ovaj pristup je posebno preporučljiv u situacijama kada je dužnikovo poslovanje obustavljeno i kada ne postoji kvarljiva roba ili poluproizvodi. Imajući na umu veoma striktno rokove i vrijeme potrebno za popis cijena nakon obavljenog fizičkog prebrojavanja i popisivanja, ponekad je besmisleno prebrojavati velike količine roba niske vrijednosti. Praktični cilj stečajnog upravnika je da povjericima osigura adekvatnu osnovu za donošenje blagovremenih odluka, što u ovoj fazi ne zahtijeva neophodno apsolutnu tačnost.

Kad god je moguće, stečajni upravnik bi trebao koristiti dužnikovu dokumentaciju, posebno stare popise, kao početnu osnovu za svoj popis. Malo je vjerovatno da će se vrsta imovine koju je dužnik koristio značajno promijeniti u odnosu na kraj prethodne godine. Prema tome, posljednji popis dužnikove imovine će biti neprocjenjiv izvor informacija za stečajnog upravnika. Ova dokumentacija može dopuniti kategorije i

identifikaciju imovine u popisu stečajnog upravnika. Osim toga, značajan i uočljiv nedostatak inventara u određenim kategorijama može upozoriti stečajnog upravnika na postojanje krađe ili neovlaštenog uklanjanja imovine.

Tamo gdje bude moguće, stečajni upravnik bi trebao koristiti i bivše dužnikove uposlenike koji mu mogu pomoći da provede popis, jer oni su upoznati sa detaljnim karakteristikama i izvorom inventara. Stečajni upravnik bi također trebao koristiti istu metodologiju popisa koju je primjenjivao i dužnik prilikom prethodnih popisa, osim ako se ta metodologija pokazala očigledno manjkavom, kako bi se izbjeglo miješanje krušaka i jabuka, odnosno omogućila usporedba starih i novih popisa.

c. Korištenje stručnjaka za popise

Stečajni upravnik ne može biti istovremeno na više mjesta. Ako se radi o velikom prostoru ili nekoliko lokacija, stečajni upravnik može unajmiti računovodstvenu firmu, firmu koja se bavi vršenjem popisa ili vještaka koji bi mu pomogao prilikom samog brojanja i tabeliranja. Čak iako unajmi takve vještake, stečajni upravnik je taj koji je odgovoran za integritet procesa i tačnost rezultata, pa je stoga njegova supervizija tokom popisa veoma važna. Provođenje popisa mora biti veoma pažljivo isplanirano. Potrebno je tačno odrediti ko i kada popisuje koja područja. Osobe koje nisu glavni popisivači, vršiće ponovno prebrojavanje predmeta kako bi potvrdili stanje koje je popisao glavni popisivač. Prilikom popisa bi trebalo primijeniti sistem naljepnica i privjesaka kako bi se označila roba koja je popisana i provjerena i izbjeglo duplo popisivanje nekih predmeta ili izostavljanje predmeta sa popisa. Stečajni upravnik popis može provjeriti nasumičnim brojanjem određenih predmeta kako bi ustanovio da li se njegov rezultat podudara sa rezultatom popisivača koji je radio popis na tim predmetima. Prostorije u kojima se vrši popis moraju biti osigurane da ne bi došlo do dodavanja ili uklanjanja predmeta tokom popisivanja.

d. Potrazivanja

Kod pripreme popisa, stečajni upravnik mora obuhvatiti listu dužnikovih dužnika. Ovi iznosi koje dužnik potražuje od trećih strana poznati su kao potrazivanja. Ključna mjera za zaštitu vrijednosti dužnikovih potrazivanja (ili bilo kakvih drugih potrazivanja) je zaštita poslovnih knjiga i dokumentacije koje svjedoče o iznosima koje dužnik potražuje. Ova dokumentacija obuhvata ugovore, fakture, otpremnice i potvrde o slanju, korespondenciju kao i potvrde o namirenju potrazivanja koje izdaje dužnik. Veliki dio ovih informacija se možda čuva u elektronskom obliku, u kompjuterskim arhivama i ukoliko stečajni upravnik ne reagira na vrijeme i ne zaštiti ove podatke oni lako mogu biti izbrisani ili prebačeni na neko drugo mjesto.

Vazno je napomenuti da ulazak stečajnog upravnika u posjed direktno utječe na vrijednost unovčenja nematerijalnih sredstava. Jedan ekstremni primjer koji bi bio pogodan za zloupotrebe bi bila situacija kada stečajni upravnik propusti da osigura računovodstvenu dokumentaciju dužnika. Iznosi koje treća lica duguju dužniku mogu totalno izgubiti svoju vrijednost ako se potraživanje ne može izvršiti zbog toga što su osnovni dokazi o prispjelom potraživanju izgubljeni.

e. Identificiranje nedostataka u popisu

Stečajni upravnik mora pažljivo usporediti knjigovodstvenu vrijednost fizičkog popisa koji je izvršio nakon što je imenovan sa knjigama i poslovnom dokumentacijom dužnika. Zavisno od okolnosti, ovo može biti usporedba sa azuriranim knjigama dužnika, ili što je vjerovatnije, usporedba sa detaljnim unosima u posljednjem popisu koji je izvršio sam dužnik. Pored utvrđivanja postojeće, sinhrono slike stanja dužnikovih materijalnih i nematerijalnih sredstava, stečajni upravnik će konstruisati diahronu sliku sudbine ovih sredstava, koja predstavlja ne samo preduslov za izvještavanje o dužnikovim izgledima već i za upotrebljavanje određenih ovlasti stečajnog dužnika.

Za popise poduzeća uopće nije neobično da se promijene; stečajni upravnik može očekivati da će se ovi popisi smanjivati onako kako dužnik bude pokušavao generirati gotov novac potreban za poslovanje poduzeća. Međutim, stečajni upravnik bi trebao usporediti stvarne promjene u popisu sa cijenama prodanih predmeta koji su prikazani u prihodima ili drugoj dokumentaciji. Velika odstupanja mogu ukazati na nezakonito uklanjanje dijelova inventara ili prodaju sa svjesnim gubitkom. Tamo gdje postoje neobjašnjene promjene u pogledu opreme i vozila (a ponekad i poslovnih zgrada) stečajni upravnik mora ispitati o čemu se tu radi. Osim toga, uz pomoć takve istrage stečajni upravnik će identificirati kome je inventar prodan i u kakvim je odnosima dužnik sa kupcem imovine.

Svaki manjak, bez obzira da li stečajni upravnik smatra da je adekvatno objašnjen ili ne, mora biti prijavljen povjericima, koji su možda već upoznati sa historijom dužnika. Ovo je neophodno da bi se povjericima omogućilo da daju svoje mišljenje u pogledu identificiranih nedostataka i u vezi odgovarajućih radnji vis-à-vis tih nedostataka.

f. Uvjetovana sredstva

Nazalost, nerijetko će se desiti da dužnik izvrši značajan prijenos imovine iz stečajne mase odmah nakon otvaranja stečajnog postupka. Te transakcije mogu podrazumijevati fizičko prebacivanje imovine ili sredstava trećim stranama ili stavljanje upitne hipoteke na imovinu. Stečajni upravnik mora ispitati u koje vrijeme su vršeni ti prijenosi i da li se tom prilikom vodilo računa o dužniku. Na osnovu toga će se utvrditi da li postoji osnova za povrat imovine u stečajnu masu u korist povjerilaca, putem odredbi o

pobijanju, [članovi 80](#) do [87](#). Takve upitne prijenose potrebno je taksativno navesti u popisu kao “uvjetovana sredstva.”

Uvjetovana imovina je ona imovina koja u vrijeme vršenja popisa nije konačno utvrđena i koja zavisi o nekom budućem događaju čiji je rezultat neizvjestan. Međutim, takva imovina se mora prijaviti povjericima kako bi oni mogli odlučiti da li da investiraju stečajna sredstva u daljnja ispitivanja ili, ako je neophodno, u parnicu. Po definiciji, takva imovina je “uvjetovana” nekim drugim događajem kao što je odobravanjem radnji pobijanja radi ukidanja hipoteke ili povrata nepropisnih prenosa. Naravno, uvjetovana sredstva ne bi trebala biti uvrštena u procjenu dostatnosti sredstava za finansiranje stečajnog postupka.

G. Procjena vrijednosti sredstava

Da bi ispunio svoje obaveze, stečajni upravnik mora procijeniti vrijednost imovine navedene u popisu po najmanje dvije osnove, knjigovodstvenoj vrijednosti i vrijednosti unovčenja, [član 25.2](#). Ako je vjerovatno da će vrijednost unovčenja varirati, zavisno od toga da li će dužnik nastaviti poslovanje ili ne (operativna vrijednost), stečajni upravnik u svom popisu mora dati procjenu vrijednosti unovčenja za obje situacije, [član 93.2](#).

a. “Knjigovodstvena vrijednost”

Pojam “knjigovodstvena vrijednost” je pomalo neispravan termin, jer ne podrazumijeva standard vrijednosti već računovodstveni pojam. Knjigovodstvena vrijednost dugotrajne imovine kao što su zemlja, zgrade ili vrijednost opreme i mašinerije predstavlja povijesni trošak rjeđih odbitaka za račun amortizacije po stopama utvrđenim na osnovu računovodstvenih načela i vazećih poreza. Knjigovodstvena vrijednost dugotrajne imovine često nema puno veze sa stvarnom vrijednošću te imovine. Na primjer, knjigovodstvena vrijednost imovine koja je u potpunosti otpisana kroz amortizaciju je 0.00 KM, međutim ona još uvijek ima značajnu vrijednost prilikom prodaje. S druge strane, vrlo često knjigovodstvena vrijednost neke imovine će pravazilaziti cijenu koju bi kupac bio spreman platiti za nju.

Značaj knjigovodstvene vrijednosti je veoma mala u poređenju sa likvidnijom imovinom kao što su inventar, potraživanja, gotovina i kotizirani vrijednosni papiri. Za ovu vrstu imovine, stečajni upravnik bi trebao pretpostaviti “knjigovodstvenu vrijednost, odnosno vrijednost koja je navedena u dužnikovim poslovnim knjigama. Stečajni upravnik će knjigovodstvenu vrijednost imovine uzeti iz dužnikovih poslovnih knjiga i dokumentacije.

Ako dužnikova poslovna dokumentacija nije azurirana, stečajni upravnik će možda morati primijeniti odgovarajuća računovodstvena pravila kako bi ih azurirao, barem u pogledu dugotrajne imovine, mašina i opreme. Međutim, stečajni upravnik bi generalno trebao izbjegavati prevelike troškove za korigiranje dužnikovih poslovnih knjiga i

dokumentacije. Umjesto toga, trebao bi na najbolji mogući način iskoristiti ono što ima na raspolaganju, i obavijestiti povjerioce o nedostacima u svom izvještaju i na izvještajnom ročištu.

b. Vrijednost unovčenja

Stečajni upravnik je dužan za svaki predmet iz popisa navesti očekivani iznos iz unovčenja”, [član 25.2](#). Unovčena vrijednost će u mnogome, naravno, zavisiti od načina i metode prodaje. Član 101.1 nalaze stečajnom upravniku da unovči imovinu odmah nakon izvještajnog ročišta, ako to nije u suprotnosti sa odlukom povjerilaca.

Brzo unovčenje, prisilna likvidacija imovine, koja se često vrši putem javnih dražbi, rezultiraće nižim prodajnim cijenama nego što bi to bio slučaj sa uobičajenim postupkom prodaje pojedinačnih dijelova imovine na ciljanim tržištima tokom dužeg vremenskog perioda. S druge strane, brzo unovčenje minimizira troškove i povjerioci brze dobivaju novac u ruke. Iskustva pokazuju da su koristi od brzog unovčenja generalno veće od mana, osim u pogledu specifičnih predmeta od velike vrijednosti koji zahtijevaju posebno, ciljano tržište na kojem se može postići najbolja cijena. Shodno tome, procjena unovčenja u popisu stečajnog upravnika bi se trebala bazirati na pretpostavci da će imovina biti unovčena odmah nakon izvještajnog ročišta. Ako se utvrdi da postoji specifična imovina za koju bi se mogla ostvariti značajno veća dobit ako bi se prodala na drugačiji način, stečajni upravnik to mora navesti u svom izvještaju i na izvještajnom ročištu.

Ne postoji zahtjev za navođenjem tačnih vrijednosti. Po definiciji, vrijednosti su zapravo procjene, predviđanja cijena po kojima bi se imovina mogla prodati. Tačna «očekivana» vrijednost zapravo uopće ne postoji. Vrijeme i troškovi koji nastaju prilikom pokušaja utvrđivanja što preciznije vrijednosti imovine često ne opravdavaju taj napor. Stečajni upravnik je obavezan kontrolirati imovinu, procijeniti stečajnu masu, a potom pripremiti prijedlog strategije za likvidaciju ili reorganizaciju, koji će dostaviti povjeriocima na razmatranje i odobravanje. Obzirom na vrijeme predviđeno za pripremu popisa i inicijalnog pregleda, stečajni upravnik bi se primarno trebao fokusirati na glavnu imovinu.

Da bi procjenitelj mogao utvrditi “očekivanu” vrijednost unovčenja imovine, veoma je važno da fizički popis sadrži veoma jasne karakteristike imovine kao što su godište, sastav, stanje, posebno glavne imovine. Za ove radnje, dužnikovi uposlenici često predstavljaju veoma vrijedan izvor informacija. Na primjer, oni mogu detaljno opisati kada je neka mašina posljednji put upaljena, da li radi ili ne, da li su dijelovi iz te mašine uzeti da bi se popravile neke druge mašine ili mogu ukazati na neke druge nepravilnosti koje mogu utjecati na njenu vrijednost.

Prilikom općeg procesa procjene i procjene specifičnih tipova imovine na umu treba imati sljedeće:

Vršite procjenu prilikom popisa: Obzirom da različite vrste imovine mogu biti popisivane u različitim fazama vršenja popisa, procjena vrijednosti različitih kategorija se također može obaviti u različitim fazama. Nije potrebno čekati da se okonča čitav popis da bi se pristupilo procjeni različite imovine već se odmah može krenuti sa identifikacijom zaloznih prava nad imovinom.

Korištenje vještaka: Povremeno, stečajni upravnik će naići na značajnu imovinu specifične prirode za koju je teško odrediti vrijednost ili kvantitet. Primjeri takve imovine su rude željeza ili naslage minerala u rudnicima, podzemna nalazišta nafte ili rezerve prirodnog gasa.; neobični ili specijalizirani predmeti kao što su dijamanti, dragulji ili rijetke umjetnine; intelektualna imovina kao što su patenti; ili drugi vrijedni predmeti kao što su posebne licence, dozvole ili sporazumi o koncesiji. U takvim slučajevima, stečajni upravnik će morati odlučiti da li da unajmi specijaliziranog vještaka koji bi procijenio takvu imovinu. Zadržavanje takvih vještaka mora biti unaprijed odobreno od strane suda, u skladu sa postupkom predviđenim Zakonom o stečajnom postupku. Vidi [članove 22.3](#) i [93.2](#). U mnogim slučajevima, međutim, vlastito iskustvo stečajnih upravnika u unovčavanju imovine se pokazalo tačnije i jeftinije nego procjena od strane vještaka. Ako stečajni upravnik predvidi da će morati unovčiti nepokretnu imovinu po odredbama Zakona o prinudnom izvršenju, [član 102.1](#), tokom vršenja popisa, stečajni upravnik može napraviti procjenu vrijednosti unovčenja kako bi ubrzao proces.

Procjenjivanje kvantiteta i vrijednosti: Stečajni upravnik mora biti pripravan da na efikasan način provede popis, svede troškove na minimum i osigura maksimalno namirenje povjerilaca. Na primjer, prilikom mjerenja velikih količina robe homogene prirode koja je nize vrijednosti, stečajni upravnik može izvagati 100 jedinica, utvrditi vrijednost tih jedinica, a potom izvagati ukupne zalihe te robe. Da bi se dobila procijenjena vrijednost, potrebno je samo pomnožiti ukupnu težinu sa određenom vrijednošću.

Slično tome, za mjerenje robe složene na hrpi, može se primijeniti drugi metod – mjerenje na osnovu opsega. Ako se, na primjer, u nekoj prostoriji nalazi hrpa uglja ili zita, moguće je utvrditi procijenjenu vrijednost kubnog metra te robe. Da bi dobio tu vrijednost, stečajni upravnik može pomnožiti ovu vrijednost sa procijenjenom količinom te robe u kubnim metrima. Stečajni upravnik, naravno, mora biti siguran da je roba koja zaokuplja određenu površinu zaista prisutna na tom mjestu u danoj količini, jer se može desiti da ta roba zapravo samo pokriva neku drugu robu, drugačije vrijednosti koja se nalazi ispod nje.

Popis: Općenito, popis koji je proveo dužnik ne vrijedi mnogo jer;

- Čak ni roba od visoke vrijednosti stečajnog dužnika se vjerovatno neće moći prodati po “objektivnoj tržišnoj cijeni.” Činjenica da dužnik može prestati da postoji znači da kupac neće moći vratiti kupljenu robu, da nema nikakvo osiguranje, te ne može očekivati od dužnika da popravi oštećenu robu, a to će rezultirati smanjenjem cijene te robe.

- Ako želi minimizirati troškove administracije i maksimizirati neto povrat povjericima, stečajni upravnik će obično morati oboriti cijenu da bi što prije pretvorio zalihe u gotovinu.
- Vjerovatno je da su zalihe koje stečajni upravnik treba prodati od veoma male vrijednosti. Većina duznika prodaje sve što se može lako prodati u očajničkom pokušaju da prikupe gotovinu tokom dugog i postepenog padanja u stečaj. To znači da u poslovnom inventaru može biti vrlo malo vrijednosti.
- Duznikove poslovne knjige možda pokazu veliku knjigovodstvenu vrijednost zaliha. U velikom broju slučajeva, međutim, većina zaliha se sastoji od stare ili zastarjele robe koju duznik nije uspio prodati. Nije vjerovatno da će stečajni upravnik biti išta uspješniji u tom pogledu od duznika.

Mašine i oprema: Vrlo često, duznikove mašine i oprema su stare ili zastarjele jer duznik nije bio u mogućnosti da drži korak sa tekućim promjenama u pogledu napredne tehnologije. Zalihe rezervnih dijelova i opreme za održavanje su odavno iscrpljene i možda bude veoma teško ili čak nemoguće zamijeniti oštećene dijelove. U velikom broju slučajeva, neke od samih mašina su razmontirane kako bi se makar nekoliko drugih mašina održalo u upotrebi. Ova ozbiljna oštećenja kapaciteta mašina su rijetko, ako ikako, registrirana u duznikovim knjigama, ali ih stečajni upravnik mora uzeti u obzir prilikom procjene vrijednosti unovčenja.

Potrazivanja: Stečajni upravnik također mora procijeniti prispjela potraživanja koja duznik ima od trećih lica. Ovo je postupak koji se odvija u dvije faze.

1. Stečajni upravnik prvo mora utvrditi nominalni iznos potraživanja iz stečajne mase. To podrazumijeva utvrđivanje iznosa na posljednjem računu koji je izdao duznik, i dodavanje zakonski propisane kamate.
2. Potom stečajni upravnik dodjeljuje vrijednost unovčenja duznikovog potraživanja, na koju može utjecati niz faktora, uključujući:
 - Starost potraživanja;
 - Da je osigurano ili garantirano;
 - Da li je potraživanje potvrđeno izvršnim naslovom;
 - Kvalitet dokumentacije koja ide u prilog potraživanju, uključujući fakture, priznanice i obračun;
 - Postojanje spora u pogledu dostave, količine, kvaliteta, ili adekvatnosti za svrhu za koju je roba namijenjena;
 - Postojanje prebijanja ili protupotraživanja;
 - Procijenjeni troškovi za izvršenje duznikovog potraživanja; i
 - Tačnost i integritet duznikovog računovodstvenog sistema.

Općenito, manja je vjerovatnoća namirenja stečajnih dugovanja u odnosu na namirenja dugovanja iz redovnih poslovanja; teže je ostvariti starija potraživanja

nego novija; i rate koje nisu uplaćene u skorije vrijeme mnogo teže će se naplatiti nego one koje su do skoro uplaćivane.

Stečajni upravnik bi trebao razmotriti mogućnost prodaje cjelokupnog potraživanja, u jednom paketu i sa popustom, posredniku ili trećoj strani koja bi preuzela teret naplate tih potraživanja. Ovakvim pristupom bi se eliminirali troškovi naplate i elementi rizika i utvrdila trenutna i ustanovljiva vrijednost stečajne mase. (Iako u BiH trenutno ne postoje posrednici ili treće strane u svojstvu kupaca potraživanja, kao ni sekundarno tržište trgovačkih vrijednosnih papira, jednom kada Zakon o stečaju zazivi i kada se praksa dovoljno razvije, nesumnjivo će se pojaviti potreba za takvim perifernim komercijalnim uslugama, prvo neformalno, a kasnije kao dobro utvrđena komponenta sekundarnog tržišta.)

c. Operativna vrijednost

Vrijednost nekog poslovnog poduzeća će zavisiti od toga da li je još uvijek operativno i da li je prodano kao jedna, potpuno operativna cjelina ili se radi o neoperativnom poduzeću, koje je prodano, komad po komad, što se može ilustrirati jednostavnim primjerom automobila.

Polovni automobil koji još uvijek funkcioniše može se procijeniti i prodati za 5,000 KM kada se uspoređi sa drugim autima slične vrste, modela, pređene kilometraže i stanja. Da je taj automobil prodan, komad po komad, za vrijednost njegovih dijelova, možda bi vrijedio više ili manje, zavisno od dostupnosti dijelova za tu vrstu automobila. S druge strane, gotovo uvijek će vas koštati više ako prodajete svaki komad pojedinačno nego da prodate čitav automobil kao jednu cjelinu. Prema tome, stečajni upravnik mora razmotriti ne samo najbolju cijenu koju može dobiti, već i troškove koji će proizići iz postupka unovčavanja, odnosno postizanja te cijene.

Isto se odnosi i na poduzeća i poslovne jedinice. Stečajni pripravnik mora motriti na mogućnosti što većeg unovčavanja imovine prodajom čitave stečajne mase, ili operativnog dijela te mase, kao “operativne vrijednosti” jednom kupcu umjesto da prodaje komad po komad različitim kupcima. [Član 93.2](#) zahtijeva da stečajni upravnik prepozna takve prilike i da ih obuhvati u svom popisu. Konceptualno, operativna vrijednost imovine se zasniva na trenutnoj vrijednosti diskontiranog budućeg tijeka novca koji bi se mogao dobiti pod pretpostavkom da se isti iskoristi u nekom, već postojećem poslovanju. S praktične strane, operativna vrijednost se obično odnosi na kategoriju imovine (npr. sva oprema) u poduzećima koja nastave s poslovanjem ili gdje je moguće brzo ponovo pokrenuti poslovanje. Ukratko, vrijednost ove imovine se utvrđuje na osnovu njenog doprinos ostvarenom prihodu, a ne na osnovu njene prodajne vrijednosti. Imajte na umu, također, da naziv još uvijek operativnog ili nedavno zatvorenog poduzeća

kao i lista klijenata i ugovora sa njima može biti sredstvo koje za konkurente ili dobavljače ima značajnu vrijednost, ukoliko će se to poduzeće likvidirati.

Ako je poduzeće potpuno operativno i još uvijek posluje i ostvaruje profit, ono se može procijeniti korištenjem modela za procjenu, gdje se poslovanje procjenjuje kao imovina koja donosi prihod. Ovo je veoma složen proces, pa je najbolje da ga sprovedi vještak. Štaviše, stečajni upravnik se mora pobrinuti da procijenjena operativna vrijednost odražava izmijenjenu situaciju koju stečaj prouzrokuje. Ako se procjena poslovanja bazira na radnom učinku poduzeća prije nastanka stečaja, operativna vrijednost će biti ispod realne potencijalne vrijednosti. Kod procjene se moraju uzeti u obzir i promjene u poslovanju dužnika koje stečajni upravnik može napraviti, koristeći svoje ovlasti, s ciljem da maksimizira vrijednost poslovanja, o čemu će biti više riječi u narednom dijelu ovog priručnika.

Na primjer, stečajni upravnik može odbaciti ugovore koji su doprinijeli dužnikovom odlasku u stečaj. To mogu biti skupi ugovori o iznajmljivanju ili dugoročni ugovori za kupovinu sirovina po cijenama koje su sada iznad tržišne ili ugovori o prodaji gotovih proizvoda po cijenama koje su ispod troškova ili manje od tržišnih. Slično tome, stečaj će smanjiti ili eliminirati zahtjeve za otplatu dugovanja, oslobađajući time operativni kapital. Shodno tome, potencijalna zarada dužnika nakon okončanog stečaja kao „operativna vrijednost”, u nekim slučajevima će biti veoma atraktivna, posebno u sadašnjim okolnostima u Bosni i Hercegovini, gdje postoji ograničena potražnja za imovinom koja se prodaje komad po komad.

H. Prioritet isplate potraživanja povjerilaca

1. Četiri kategorije povjerilaca

Da bi osigurao isti tretman prema svim povjeriocima u istoj ili sličnoj poziciji, Zakon o stečajnom postupku BH karakterizira potraživanja na osnovu vrste interesa u dužnikovoj imovini i vremenskom okviru potraživanja. Zakon identificira povjerioce koji imaju vlasništvo ili osigurano potraživanje u dužnikovoj imovini i pravi jasnu razliku između povjerilaca stečajne mase (post-stečajna potraživanja) i stečajnih povjerilaca (pred-stečajna potraživanja).

Zakon o stečajnom postupku prepoznaje četiri kategorije povjerilaca koji imaju različita prava prema stečajnom dužniku i njegovoj imovini. Četiri kategorije, koje su rangirane od najpovlaštenijih do najmanje povlaštenih, su sljedeće: Izlučni povjerioci, razlučni povjerioci, troškovi stečajnog postupka i stečajni povjerioci. Samo četvrta kategorija, stečajni povjerioci, učestvuje u skupštini povjerilaca i ima pravo na udio iz unovčenja dužnikove imovine.

- a. *Izlučni povjerioci* su osobe ili organi koji imaju pravo ući u posjed imovine koja ne pripada stečajnom dužniku – imovina čiji su oni vlasnici. Takvi povjerioci (izlučni povjerioci) ne mogu ostvariti svoje izlučno pravo prije izvještajnog ročišta, ali mogu zahtijevati potraživanje iz stečajne mase za sve gubitke vrijednosti prouzrokovane prekomjernom upotrebom imovine prije izvještajnog ročišta. Nakon zaključenja izvještajnog ročišta, oni imaju pravo ući u posjed svoje imovine --- stečajni upravnik ima pravo tražiti od stečajnog sudije dozvolu da uz adekvatnu naknadu nastavi koristiti tu imovinu radi održavanja aktivnog poslovanja --- i zahtijevati kompenzaciju za izgubljenu vrijednost i korištenje njihove imovine. [Član 37.](#) SAMO IZLUCNI POVJERIOCI MOGU TRAZITI POVRAT SVOJE IMOVINE.
- b. *Razlučni povjerioci* su povjerioci koji imaju pravo na namirenje svojih potraživanja iz specificirane imovine dužnika. Primjeri ovakvih prava su dobrovoljni sporazum dužnika da stavi hipoteku ili prenese neko pravo radi osiguranja dužnikove pokretne ili nepokretne imovine, založna prava koja se pojavljuju kao posljedice zakonskih ili pravnih radnji, ili povjerioci koji imaju pravo zadržati predmete koji se fizički nalaze u njihovom posjedu. [Član 38.](#) Takvi povjerioci imaju pravo na povrat svoje imovine, ili, ako je stečajni upravnik prodao imovinu, imaju pravo na dobit ostvarenu prodajom te imovine do visine svoga potraživanja – (over-secured creditors). Razlučni povjerioci mogu postati stečajni povjerioci ukoliko im je stečajni upravnik lično odgovoran ili ako su se oni odrekli razlučnog prava, odnosno ako njihovo razlučno pravo nije dovoljno da u potpunosti namiri njihovo potraživanje (under-secured creditors). [Član 39.](#) U stvarnosti ovi povjerioci imaju dva potraživanja – osigurano potraživanje do visine založnog prava prema [članu 38](#) i neosigurano potraživanje kao stečajni povjerilac općeg isplatnog reda prema [članu 32](#). Povjerioci čije potraživanje je nedovoljno osigurano ne mogu glasati u skupštini kao razlučni povjerioci već samo kao stečajni povjerioci koji potražuju nadoknadu manjka. [Član 28.2.](#)
- c. *Troškovi stečajnog postupka* su potraživanja koja se pojavljuju tokom ili kao rezultat stečajnog postupka. Ova potraživanja se moraju u potpunosti izmiriti prije bilo kojeg drugog potraživanja stečajnih povjerilaca. [Član 40.](#) Zakon o stečaju Bosne i Hercegovine ovu grupu potraživanja razdvaja na dvije potkategorije, koje imaju isti prioritet kod naplate.
- i. *Troškovi stečajne mase* obuhvataju sudske troškove stečajnog postupka, nagrade i troškove privremenog stečajnog upravnika i redovnog stečajnog upravnika, njihovih vještaka i članova privremenog i stalnog odbora povjerilaca. [Član 41.](#)
- ii. *Dugovi stečajne mase* obuhvataju obaveze zasnovane radnjama stečajnog upravnika ili na drugi način upravljanjem, unovčavanjem i raspodjelom stečajne mase. Obično, ove obaveze proizlaze iz dužnikovih ugovora koje stečajni upravnik nije raskinuo, kao npr. troškovi komunalnih usluga,

neraskinuti ugovori sa radnicima, ili novi ugovori koje je stečajni upravnik zaključio tokom stečajnog postupka. [Član 42.](#)

- d. *Stečajni povjerioci* su, sa izuzetkom troškova prethodnog postupka, povjerioci čija potraživanja prema stečajnom dužniku nastaju prije početka stečajnog postupka. Njihova potraživanja nisu povezana sa pravima na određenu imovinu. Njihova potraživanja su obične obaveze dužnika. Ova kategorija je podijeljena u tri isplatna reda, o kojima će biti govora u narednom dijelu priručnika. Viši isplatni redovi se moraju u potpunosti namiriti prije nego se isplate povjerioci nižeg isplatnog reda. Ukoliko su sredstva nedostatna da u potpunosti namire potraživanja čitavog isplatnog reda, povjerioci istog isplatnog reda namiruju se srazmjerno svojim potraživanjima (pro rata). [Član 31.](#)

2. Tri reda stečajnih povjerilaca

Tri reda stečajnih povjerilaca, po listi prioriteta su:

- a. *Stečajni povjerioci viših isplatnih redova* se nadalje dijele na dva hijerarhijska podreda:
- i. *Troškovi prethodnog postupka* su troškovi koje načini privremeni stečajni upravnik tokom prethodnog postupka, a koji nisu plaćeni tokom te faze postupka. Ovi troškovi se moraju namiriti u potpunosti prije svih drugih kategorija. [Član 33.1.](#)
 - ii. *Određeni troškovi uposlenika* se moraju namiriti prije svih drugih troškova, izuzev troškova prethodnog postupka. Dužnikovi uposlenici imaju prioritet kod naplate neisplaćenih plaća za posljednjih osam mjeseci prije otvaranja stečajnog postupka. Maksimalni iznos za svaki mjesec je minimalna plaća predviđena generalnim kolektivnim ugovorom za Federaciju BiH. Isto vrijedi i za plaćanje doprinosa propisanih Zakonom i naknade štete za povrede na radu. [Član 33.2.](#)
 - iii. *Stečajni povjerioci općeg isplatnog reda* podrazumijevaju obične obaveze dužnika koje nisu obuhvaćene ni u višim ni u nizim isplatnim redovima. [Član 32.](#) Potraživanja uposlenika u pogledu otpremnine i štete nastale kao rezultat prijevremenog prekida ugovora također pripadaju ovom isplatnom redu [Član 74.3.](#)
- b. *Stečajni povjerioci nižeg isplatnog reda* uglavnom obuhvataju izvedena, kaznena ili potraživanja za koja stečajni dužnik nije odredio vrijednost. Ova kategorija ima dva podreda.

- i. Prvi, koji ima veći prioritet, [član 34.1](#), obuhvata:
 - kamate na potraživanje stečajnog povjerioca koje teku od otvaranja stečajnog postupka;
 - troškovi koji su pojedinim stečajnim povjeriocima nastali njihovim učešćem u postupku;
 - Novčane kazne i prekršajne novčane kazne kao i posljedice određenih krivičnih djela ili prekršaja koje zahtijevaju plaćanje gotovinom;
 - potraživanja koja se odnose na neku besplatnu uslugu stečajnog dužnika; i
 - potraživanja koja se odnose na povrat zajma koji nadomješta kapital nekog osnivača ili potraživanja koja su s tim izjednačena.
- ii. Drugi podred, koji se namiruje tak kada se u potpunosti namiri prvi podred, a sadrži potraživanja koja su sporazumom povjerioca i dužnika svrstana u kategoriju nižeg isplatnog reda. [Član 34.2](#).

Imajte na umu da stečajni povjerioci nižeg isplatnog reda nemaju pravo glasa u skupštini povjerilaca. [Član 28.2](#).

I. Utvrđivanje popisa povjerilaca

1. Obaveza povjerilaca da prijave potraživanja

U rješenju o otvaranju stečajnog postupka, stečajni sudija poziva povjerioce da u roku od 30 dana prijave kod stečajnog suda svoja potraživanja. [Član 46.1](#). Svi povjerioci, izlučni i razlučni, moraju prijaviti svoja potraživanja u stečajnom postupku da bi mogli zaštititi svoja zakonska prava. [Članovi 46 i 110](#). Jedino odstupanje od ovog pravila su povjerioci nižeg isplatnog reda, koji ne prijavljuju svoja potraživanja sve dok ih stečajni sudija ne pozove da to učine. [Član 110.7](#).

Česta, pogrešna predodzba sugerije da su razlučni povjerioci ili izlučni povjerioci slobodni da koriste pravne lijekove koje im pružaju drugi zakoni izvan stečaja, bez obzira na zahtjeve Zakona o stečaju. Stečajni upravnik ima obavezu da ih razuvjeri od ove zablude. Zakon o stečajnom postupku je jasan kada kaže da se stečajna masa sastoji od cjelokupne imovine koja pripada stečajnom dužniku, [član 30](#), i da isključivo stečajni upravnik može upravljati i raspolagati imovinom koja pripada stečajnoj masi. [Član 51](#). Zakon o stečaju je jasan i po svojoj prirodi ima prednost nad svim ranijim ili općenitim komercijalnim zakonima koji pojedinačnim povjeriocima pružaju pravne lijekove izvan stečaja. U suprotnom, svrha stečajnog zakona – grupno namirenje potraživanja povjerilaca – ne može biti u potpunosti ostvarena.

Stečajni povjerioci moraju dokumentovati pravni osnov svojih potraživanja. [Član 110.1 i 110.8](#). Razlučni povjerioci moraju navesti iznos i pravni osnov svojih potraživanja, identificirati predmete nad kojim se potražuje pravo osiguranja, i navesti iznos za koji smatraju da neće biti namiren zaloznim pravom (neosigurani dio), kao i iznos za koji

smatraju da će biti namiren (osigurani dio). [Članovi 46.2, 110.1, 110.5, i 110.6](#). Izlučni povjerioci, sa svoje strane, moraju navesti pravni osnov za prava koja potrazuju i, po mogućnosti, specificirati predmete na koje se zahtjev odnosi. Članovi [37.3](#) i [110.1](#).

Povjerioci moraju poštovati rok od 30 dana za prijavu svojih potrazivanja, koji teče od dana objavljivanja rješenja o otvaranju stečajnog postupka, da bi stečajni upravnik mogao preispitati potrazivanja i imovinu, utvrditi koja imovina je na raspolaganju za namirenje njihovih potrazivanja, i napraviti izvještaj za odbor povjerilaca. Ako bi se povjeriocima, uključujući i izlučne i razlučne povjerioce, dozvolilo da nastave prijavljivati potrazivanja kad god njima odgovara, onda bi postupak ograničavanja potrazivanja iz imovine u stečajnoj masi postao praktički nemoguć. Shodno tome, stečajni upravnik i stečajni sudija moraju izričito insistirati da svi povjerioci prijave svoja potrazivanja u predviđenom vremenu ili da u suprotnom prihvate posljedice.

2. Istrazivanje i ispitivanje potrazivanja povjerilaca

Ročište za ispitivanje prijavljenih potrazivanja (ročište za ispitivanje potrazivanja) mora se održati prije ili u isto vrijeme kada i izvještajno ročište na kojem povjerioci odlučuju o budućem razvoju stečajnog postupka. Ročište za ispitivanje potrazivanja se može održati najranije 8 dana (najkasnije 30 dana) od isteka 30-dnevnog roka za prijavljivanje potrazivanja kod stečajnog suda. Član [46.1](#) i [član 47](#).

Stečajni sud će pripremiti Tabelu potrazivanja, koja će biti izložena u registru suda najkasnije 8 dana prije ročišta za ispitivanje potrazivanja, kako bi sve zainteresovane strane imale priliku da je prouče. [Član 111](#). Tabela mora sadržati sve informacije koje prema [članu 110](#) povjerioci moraju obezbijediti u svojim prijavama potrazivanja stečajnom sudu:

- firma i sjedište odnosno ime, prebivalište ili boravište povjerioca,
- pravni osnov i iznos potrazivanja u domaćoj valuti,
- broj ziro-računa povjerioca,
- ako se prijavljuju potrazivanja o kojima je u toku parnični postupak u prijavi se navodi sud pred kojim se vodi taj postupak uz navođenje broja predmeta, i
- Ako je potrazivanje osigurano, razlučni povjerilac označava dio imovine stečajnog dužnika na koji se odnosi zahtjev i iznos do kojeg njihova potrazivanja, po njihovom predviđanju, neće biti pokrivena tim razlučnim pravom.

Pored ovih informacija, veoma je vazno da povjerioci prilože “dokaze koji potkrjepljuju njihovo potrazivanje.” [Član 110.8](#). Potrazivanje koje je prijavljeno bez navedenog pravnog osnova ili bez dokumentovanog dokaza koji potkrjepljuje njegovu validnost, smatraće se manjkavim i neće učestvovati u diobi.

Pored toga, stečajni upravnik je obavezan napraviti registar svih potrazivanja dužnikovih ranijih i postojećih uposlenika koja su nastala prije otvaranja stečajnog postupka. Povjerioci potpisuju prijavu svojih potrazivanja u dvije kopije s tim da ovi uposlenici mogu povećati iznos svog potrazivanja u slučaju da stečajni upravnik nije obuhvatio

njihovo potraživanje u cijelosti. [Član 110.3](#). Ova potraživanja uposlenika će, naravno, biti uvrštena u tabelu potraživanja.

Obzirom da stečajni upravnik ima obavezu da napravi dobro organiziran popis, uključujući ne samo listu svih sredstava već i listu obaveza dužnika, [članovi 25.2](#) i [95.1](#), koji mora dostaviti stečajnom sudu u roku od 45 dana od imenovanja, [član 25.2](#), a najkasnije 8 dana prije izvještajnog ročišta, [član 96](#), koje se može održati istovremeno sa ročištem za ispitivanje potraživanja, [član 47.2](#), stečajni upravnik bi do ročišta za ispitivanje potraživanja trebao biti detaljno upoznat sa svim dužnikovim obavezama.

Jedna od važnijih funkcija stečajnog upravnika je ispitivanje i istraživanje svih potraživanja prijavljenih u stečajnom postupku. Obzirom da je stečajnom upravniku povjerena obaveza da brine o namirenju svih povjerilaca, čije grupno namirenje sprovodi unovčavanjem, stečajni upravnik je obavezan uložiti prigovor na svako manjkavo potraživanje, osiguravajući preostalim povjeriocima *pro rata* namirenje, srazmjerno njihovim potraživanjima. [Članovi 114.1](#), [115](#), i [28.2](#). Prilikom istraživanja i osporavanja potraživanja, stečajni upravnik bi trebao biti upoznat sa materijalnim, proceduralnim i formalnim uslovima za validno, izvršno potraživanje određene vrste i prioriteta i trebao bi doći na ročište za ispitivanje potraživanja dobro pripremljen za osporavanje manjkavih ili nedovoljno obrazloženih potraživanja uvrštenih u sudsku tabelu potraživanja. Tom prilikom može zatražiti od suda da ubilježi prigovor na registriranje takvih potraživanja u tabelu.

3. Prva skupština povjerilaca (ročište za ispitivanje potraživanja)

Ročište za ispitivanje potraživanja čini prva skupština povjerilaca u stečajnom postupku, jer na ovom ročištu stečajni sudija, nakon ispitivanja prijavljenih potraživanja, definira inicijalni krug povjerilaca koji će učestvovati u stečaju. Na ovom ročištu prisustvuju stečajni upravnik, povjerioci koji su prijavili svoja potraživanja i druge stranke koje su u vezi sa dužnikom i koje mogu dati informacije o potraživanjima. Ukoliko su svi povjerioci koji su prijavili potraživanja uredno obaviješteni o zakazanom ročištu, ročište za ispitivanje potraživanja će se održati čak i ako neki od povjerilaca nisu prisutni, [član 28.4](#), a prijavljena potraživanja će biti ispitana, [član 112.1](#).

Stečajni upravnik se mora izjasniti na ovom ročištu o svim specifičnim potraživanjima koje službeno priznaje kao i potraživanjima koja osporava, uključujući i procjenu nepokrivenog dijela potraživanja nad kojima postoji različno pravo. [Član 114.1](#). Ako je potraživanje ubilježeno u tabelu potraživanja kao službeno priznato potraživanje, odnosno bez prigovora, onda se ta bilješka smatra pravosnaznom presudom koja utvrđuje i prioritet i iznos potraživanja. [Član 114.3](#). Ako stečajni upravnik (ili neka druga strana) osporava potraživanje na ročištu za ispitivanje potraživanja, teret pokretanja parnice u roku od 30 dana pada na povjerioca, osim u slučajevima kada povjerilac ima izvršni naslov i kada je zapravo stečajni upravnik dužan pokrenuti parnicu. [Član 115](#). Odluka nakon sprovedene parnice, kojom se utvrđuje validnost osporavanog potraživanja, pravosnazna je i obavezujuća za stečajnog upravnika i sve povjerioce. Stranka koja je

uspjela u sudskom sporu može tražiti od stečajnog upravnika da ispravi tabelu potraživanja. [Član 116.](#)

Na prijedlog stečajnog upravnika, potraživanja prijavljena nakon isteka roka za prijavljivanje mogu se ispitati na ispitnom ročištu. [Član 113.1.](#) Potraživanja prijavljena u roku od tri mjeseca nakon ispitnog ročišta ali prije objavljivanja poziva za završno ročište, mogu se na prijedlog povjericilaca, ispitati na jednom ili više posebnih ispitnih ročišta uz uvjet da povjerioci koji su zakasnili sa prijavom potraživanja u roku od 15 dana solidarno uplate predujam za pokriće troškova tog ročišta. [Član 113.2.](#) Potraživanja prijavljena nakon objavljivanja poziva za završno ročište odbaciće se. [Član 113.4.](#)

Uz suglasnost odbora povjericilaca, ako je takav postavljen, ili skupštine povjericilaca, stečajni upravnik može početi obavljati privremenu diobu odmah nakon ročišta za ispitivanje potraživanja. [Član 117.](#)

J. Uloga stečajnog upravnika u radu sa povjericima

1. Skupština povjericilaca, prava glasa povjericilaca i postupci

Svrha stečajnog postupka je “grupno namirenje” povjericilaca stečajnog dužnika kao cjeline u skladu sa zakonom propisanim planom prioriteta. [Članovi 2.1 i 31.](#) Ključna inovacija koja omogućava da se ovaj cilj postigne je formiranje skupštine povjericilaca, demokratskog mehanizma koji dozvoljava većini povjericilaca (i u pogledu broja i iznosa potraživanja) da odlučuju o pristupu koji će stečajni upravnik koristiti da bi obezbijedio grupno namirenje njihovih potraživanja, a s druge strane da obaveze manjinske povjerioci da slijede proceduru koju je usvojila većina.

Da bi bila pravomoćna, odluka skupštine povjericilaca mora biti odobrena od strane većine prisutnih povjericilaca s tim da suma iznosa potraživanja povjericilaca koji su glasali za odluku mora biti veća od polovine sume iznosa potraživanja prisutnih povjericilaca, [član 28.4.](#) Pravo učestvovanja u skupštini povjericilaca zavisi od prirode potraživanja povjericilaca i od njihovog postupanja u skladu sa procedurama propisanim Zakonom o stečajnom postupku. Samo povjerioci čija potraživanja stečajni upravnik ili neki drugi povjericilac nije osporavao imaju pravo glasa u skupštini povjericilaca. [Član 28.2.](#) Ipak, Stečajni sudija može u slučaju kada se osporeno potraživanje učini vjerovatnim odlučiti o priznavanju prava glasa. [Član 28.3.](#) U svakom slučaju, smo stečajni povjerioci višeg i općeg isplatnog reda imaju pravo glasa u skupštini povjericilaca. Povjerioci nižeg isplatnog reda nemaju pravo glasa. [Članovi 28.2 i 34.](#)

Imajte na umu da na prvoj skupštini povjericilaca, u skladu sa [članom 28.5](#), pet ili više povjericilaca koji zajedno predstavljaju najmanje jednu petinu prijavljenih iznosa mogu predložiti smjenu stečajnog upravnika. Srećom, stečajni sudija je taj koji odlučuje da li će postaviti upravnika kojeg su izabrali povjerioci. Stečajni sudija može odbiti postavljanje izabranog stečajnog upravnika ako postoje razlozi koji upućuju na to da je on pristrasan ili nepodoban ili ako ne ispunjava uslove iz [člana 23](#). Iako je protiv ovog rješenja dozvoljena žalba, ona ne odlaze izvršenje rješenja.

Prve dvije sjednice skupštine povjericilaca, ročište za ispitivanje potraživanja i izvještajno ročište, zakazuje stečajni sudija u odluci kojom objavljuje otvaranje stečajnog postupka. [Član 47.1](#). Prva skupština povjericilaca neophodno služi kao ročište za ispitivanje potraživanja na kojem se utvrđuju potraživanja i prava učestvovanja. Ovo ročište mora biti zakazano u periodu od 8 do 30 dana nakon isteka roka od 30 dana za prijavu potraživanja. [Član 47.1.2](#).

U periodu između roka za prijavljivanje potraživanja i ročišta za ispitivanje potraživanja, odigravaju se dva procesa. Prvo, stečajni sudija mora pripremiti i pohraniti u svoj registar tabelu svih potraživanja koja su prijavljena u roku od 8 dana nakon isteka propisanog roka za prijavu potraživanja od 30 dana. [Član 111](#). Drugo, ovaj period dozvoljava stečajnom upravniku da preispita prijavljena potraživanja ili potraživanja o kojima je saznao iz poslovnih knjiga i dokumentacije i da pripremi prigovore na ona potraživanja koja nemaju dovoljno pravnog osnova za priznavanje. [Članovi 114.1, 115, 25.2 i 95.1](#).

Druga obavezna sjednica skupštine povjericilaca je izvještajno ročište. Ovu sjednicu također zakazuje stečajni sudija u odluci kojom objavljuje otvaranje stečajnog postupka. Ovo ročište se mora održati najkasnije 15 dana nakon zaključenja ročišta za ispitivanje potraživanja, [član 47.1.1](#), mada se ova dva ročišta mogu zakazati u isto vrijeme, [član 47.2](#). Svrha ovog ročišta je da povjeriocima omogući da čuju izvještaj stečajnog upravnika o vrijednosti stečajne mase i njegove preporuke o tome da li bi se povjerioci bolje namirili unovčavanjem (likvidacijom) ili reorganizacijom dužnikove imovine, [članovi 47.1.1 i 98.1](#). Na ovom ročištu, skupština povjericilaca odlučuje da li će se dužnikovo poslovanje nastaviti, da li će i kako će stečajni upravnik unovčiti dužnikovu imovinu, ili će se stečajnom upravniku naložiti da napravi plan reorganizacije. [Član 99](#).

Ostale sjednice skupštine povjericilaca može sazvati stečajni upravnik, odbor povjericilaca ili najmanje pet povjericilaca koji zajedno zastupaju najmanje petinu prijavljenih iznosa potraživanja. [Član 28.1](#). Sjednicama skupštine povjericilaca predsjedava stečajni sudija. [Član 28.4](#).

2. Struktura, prava i odgovornosti odbora povjericilaca

Teoretski, uspostavljanjem odbora povjericilaca bi se skupština povjericilaca ovlastila da poduzimaju radnje u cilju ostvarivanja njihovih potraživanja što efikasnije i azurnije. Bilo

bi nevjerovatno skupo kada bi svaki povjerilac zastupao svoje interese u svim aspektima stečajnog postupka. Premda svaki povjerilac ima apsolutno pravo angazirati svog advokata koji će u njegovo ime ulagati prigovore i prisustvovati sjednicama i glasati u njegovo ime, može se lako desiti da troškovi advokata pređu onaj iznos koji je povjerilac očekivao da ostvari namirenjem potraživanja. Kada se radi o pravima povjerilaca koja su identična, potpuno je logično da će se oni organizirati i formirati komitet od nekoliko izabраниh predstavnika koji će djelovati u interesu čitavog povjerilačkog tijela.

Prema Zakonu o stečajnom postupku Bosne i Hercegovine, formiranje efikasnog mehanizma koji bi zastupao interese povjerilaca je veoma vazno jer veliki broj radnji koje stečajni upravnik mora poduzeti isključivo zahtijevaju prethodnu suglasnost povjerilaca. [Članovi 29.5, 29.6, i 108.](#)

Većina zakona o stečaju u drugim dijelovima svijeta dozvoljava više slobode djelovanja stečajnom upravniku. Obično se od stečajnog upravnika zahtijeva da prije poduzimanja radnji obavijeste povjerioci o tim radnjama, kako bi im dali vremena da prigovore ukoliko se ne slazu, ali se u ni u kom slučaju ne zahtijeva da stečajni upravnik mora dobiti prethodnu suglasnost povjerilaca.

Ipak, Zakon o stečajnom postupku ograničava ovlasti skupštine povjerilaca time što nalaze sastav odbora povjerilaca koji predstavlja skupštinu. [Član 29.3](#) posebno propisuje da u odboru moraju biti zastupljeni predstavnici svake od sljedećih grupa:

- stečajni povjerioci sa najvišim potraživanjima;
- stečajni povjerioci sa najmanjim potraživanjima;
- predstavnici zaposlenika stečajnog dužnika; i
- različni povjerioci.

Za razliku od skupštine povjerilaca, odbor donosi odluke prostom većinom, bez obzira na iznos duga koji povjerioci predstavljaju. Ovaj glasački mehanizam se zasniva na pretpostavci da članovi odbora zastupaju čitavo tijelo stečajnih povjerilaca, a ne njihove pojedinačne frakcije, posebne interese ili njihova pojedinačna potraživanja. Zakonski uvjet da u odboru moraju biti zastupljeni predstavnici pojedinačnih frakcija podriva cilj kojim se nastoji postići da članovi zastupaju čitavo povjerilačko tijelo.

Uvjet da određene grupe povjerilaca budu zastupljene u odboru može rezultirati zastojem i konfuzijom. To može imati za posljedicu odbor koji neće zastupati interese većine povjerilaca i koji će donositi odluke suprotne onima koje je donijela skupština

povjericilaca. U odboru moraju biti zastupljeni predstavnici prethodno pomenute četiri grupe povjericilaca, koji imaju različite interese, bez obzira na iznos potrazivanja koji predstavljaju. Donošenje odluka odbora je uvjetovano prisustvom većine ukupnog broja članova i većinskim glasanjem prisutnih. [Član 29.10](#). Prema tome, veoma je moguće da većina članova odbora, koja predstavlja manjinski dio potrazivanja, donese odluku koja je u suprotnosti sa interesima većinskih povjericilaca, koji predstavljaju većinski dio potrazivanja. Odluke skupštine povjericilaca se donose većinom prisutnih povjericilaca, s tim da suma iznosa potrazivanja povjericilaca koji su glasali za odluku mora biti veća od polovine sume iznosa potrazivanja prisutnih povjericilaca, [član 28.4](#), čime se osigurava da većina povjericilaca barem kontrolira skupštinom povjericilaca.

Jedna svojstvenost u sastavu odbora je to što u odboru moraju biti zastupljeni predstavnici razlučnih povjericilaca. Ovi povjericioi nemaju pravo glasa u skupštini povjericilaca, osim ako su u isto vrijeme i stečajni povjericioi. [Član 28.2](#). Šta je onda svrha njihovog uključenja u odbor koji zastupa skupštinu povjericilaca?

Stečajni upravnik moze na nekoliko načina pomoći skupštini povjericilaca da izbjegne negativne posljedice u slučaju izbora nereprezentativnog odbora:

- Na prvoj sjednici skupštine povjericilaca, koja se održava tokom ročišta za ispitivanje potrazivanja, stečajni upravnik bi povjericioima trebao objasniti probleme koji proizlaze iz zakonskih odredbi.
- Zakon o stečaju propisuje da se odbor povjericilaca sastoji od neparnog broja članova, koji nije veći od sedam. [Član 29.4](#) Samo četiri od sedam mjesta su dodijeljena povjericioima sa posebnim interesima. [Član 29.3](#) Stečajni upravnik moze predložiti da skupština izabere dodatne predstavnike odbora koji će zastupati interese povjericilaca koji polazu pravo na većinske iznose potrazivanja.
- Skupština povjericilaca moze ali ine mora izabrati odbor povjericilaca, ali će u tom slučaju morati direktno obavljati poslove odbora. [Članovi 29.1, 29.6, i 108](#). Redovno prisustvo i aktivno učešće na sastancima s ciljem povećanja interesa većinskih povjericilaca moze pretvoriti skupštinu povjericilaca u efikasnije, , *de facto* reprezentativno tijelo.

Stručna lica koja nisu povjericioi, ali koja bi svojim stručnim znanjem mogla doprinijeti radu odbora, također mogu biti izabrana za članove odbora. [Član 29.3](#).

Stečajni sudija moze smijeniti člana odbora, bilo po službenoj duznosti ili na zahtjev člana odbora ili na zahtjev skupštine povjericilaca. [Član 29.7](#). [Član 29.9](#). [Član 237](#) reguliše pitanje naknade članova odbora povjericilaca.

3. Odnos stečajnog upravnika sa skupštinom i odborom povjericilaca

Pojedini povjerioci možda smatraju stečajnog upravnika svojim uposlenikom. To apsolutno nije tačno: Stečajni upravnik je nezavisna institucija unutar stečajnog procesa i predstavlja posebnu stranu u postupku, [član 3](#); njega imenuje stečajni sudija, [član 22.3](#), i njemu je direktno odgovoran, [član 27](#). Iako skupština povjerilaca ima pravo da predloži novog stečajnog upravnika, stečajni sudija odlučuje o tome da li će imenovani stečajni upravnik biti zamijenjen kandidatom kojeg su predložili povjerioci. [Član 28.5](#).

Premda stečajni upravnik nije uposlenik povjerilaca, on ipak zastupa njihove interese, ali ne njih kao pojedinaca već kao učesnika u procesu grupnog namirenja potraživanja koji im osigurava zakonski propisana i zagarantovana prava. Stečajni upravnik ima povjereničku obavezu prema čitavom tijelu povjerilaca, zakonsku obavezu da štiti i sačuva imovinu stečajne mase i kvazi-pravosudnu ulogu očiju i ušiju stečajnog sudije. Shodno tome, ispravnije bi bilo reći da stečajni upravnik zapravo zastupa proces koji je usmjeren ka pravovaljanoj implementaciji. Zakon o stečajnom postupku povjericima daje kolektivno pravo, kroz djelovanje njihove skupštine i odbora, da donose mnoge velike odluke koje mogu utjecati na tok stečajnog postupka. Savjeti i preporuke stečajnog upravnika na kojeg su se navikli biće od neizmjerne pomoći povjericima prilikom donošenja mudrih i efikasnih odluka, na kojima će se temeljiti ishod predloženih radnji. Kada povjerioci donesu neku odluku u skladu sa zakonom, stečajni upravnik je, naravno, dužan da tu odluku provede savjesno i na najbolji mogući način.

Povjerioci također mogu biti od velike pomoći stečajnim upravicima kod upravljanja stečajnom masom. Vrlo je vjerovatno da oni poznaju dužnikovo poslovanje i njegovu historiju mnogo bolje od tek imenovanog stečajnog upravnika. Iako stečajni upravnik nema formalnu ulogu u izboru članova odbora povjerilaca, on može razmotriti mogućnost poticanja određenih povjerilaca da se pridruže odboru ako smatra da bi njihovo učešće bilo korisno za efikasnije vođenje slučaja.

4. Druga sjednica skupštine povjerilaca (izvještajno ročište):

Stečajni upravnik podnosi izvještaj o ekonomskom stanju dužnika, perspektivama za reorganizaciju i mogućnostima za realizaciju potraživanja povjerilaca.

Prva skupština povjerilaca, na kojoj se ispituju prijavljena potraživanja i na kojoj je bira odbor povjerilaca, može biti zakazana u isto vrijeme kada i Druga skupština povjerilaca, odnosno izvještajno ročište, [član 47.2](#), koje se u svakom slučaju mora održati najkasnije 15 dana od ročišta za ispitivanje potraživanja. [Član 47.1.1](#). U skladu sa [članom 96](#), najmanje 8 dana prije izvještajnog ročišta, stečajni upravnik mora izložiti u službenim prostorijama suda sljedeće:

- Popis predmeta stečajne mase, navodeći vrijednost svakog predmeta, uključujući i operativnu i vrijednost unovčenja imovine dužnika koja se još uvijek koristi u poslovanju, [član 93](#),

- Popis svih povjerilaca stečajnog dužnika, uključujući povjerioce sa pravom odvojenog namirenja i stečajni povjerioci po pojedinim isplatnim redovima. Za svakog povjerioca potrebno je navesti adresu, kao i osnov i iznos njegovog potraživanja. Za različite povjerioce potrebno je dodatno označiti i predmet na kojem postoji različito pravo i vjerovatnu visinu iznosa za koji povjerilac neće biti odvojeno. U popisu će se navesti koje su mogućnosti za prebijanje. Za različite povjerioce, potrebno je identificirati zalozna prava i vjerovatne obaveze, [član 94](#),
- Uređen pregled u kome se nabrajaju predmeti stečajne mase i obaveze dužnika sa stanjem na dan otvaranja stečajnog postupka. Pregled imovine mora sadržavati procjenu sa kojim dijelom stečajne mase se može računati u stečajnom postupku za namirenje povjerilaca stečajnog dužnika, [član 95](#).

Stečajni upravnik je dužan pripremiti ovaj materijal u roku od 45 dana od dana imenovanja. [Član 95.1](#). Imajte na umu, iako izvještajno ročište može biti zakazano 38 dana nakon otvaranja stečajnog postupka, zajedno sa ročištem za ispitivanje potraživanja, gdje je stečajni upravnik dužan dostaviti materijal najkasnije 8 dana prije ročišta, u stvarnosti stečajni upravnik ima svega 30 dana da prikupi sve informacije i da pripremi izvještaj.

Naravno, popis imovine, lista povjerilaca i uređen pregled sa procjenom stečajnog upravnika u pogledu dijela stečajne mase koja će biti na raspolaganju povjeriocima, prilagođavanja koja se mogu zahtijevati nakon što sud izloži tabelu potraživanja, [član 111](#) i [114.3](#), formiraju podlogu na osnovu koje će stečajni upravnik analizirati finansijsko stanje dužnika i izgleda, te napraviti prijedlog koji će povjeriocima prezentirati na izvještajnom ročištu.

Povjerioci odlučuju da li će se i kako dužnik likvidirati ili reorganizirati

Na izvještajnom ročištu, prema [članu 98.1](#), stečajni upravnik mora podnijeti izvještaj o ekonomskom stanju stečajnog dužnika i uzrocima tog stanja, objašnjavajući:

- da li postoje izgledi da se poslovanje stečajnog dužnika nastavi u potpunosti ili djelimično,
- koje mogućnosti postoje za prijedlog reorganizacije, i
- kakvi su očekivani rezultati u pogledu namirenja povjerilaca.

Stečajnom dužniku i povjeriocima na izvještajnom ročištu omogućit će se da se izjasne o izvještaju stečajnog upravnika. [Član 98.2](#).

Nakon davanja komentara i eventualnog postavljanja pitanja stečajnom upravniku, skupština povjerilaca mora glasati kako bi odlučila da li će se poslovanje stečajnog duznika obustaviti ili privremeno nastaviti. [Član 99.1.](#) Povjerioci mogu stečajnom upravniku dati nalog da izradi prijedlog reorganizacije i odrediti cilj koji se planom reorganizacije ima postići. Na kasnijim ročištima, međutim, povjerioci su slobodni da promijene tu odluku. Ako povjerioci ipak odluče likvidirati duznika, oni također odlučuju o načinu i uvjetima unovčavanja duznikove imovine. [Član 99.2.](#)

Suvišno je govoriti o izuzetnoj vaznosti izvještaja stečajnog upravnika i njegovih preporuka na ovom ročištu, kada se zna da skupština povjerilaca na “osnovu izvještaja stečajnog upravnika odlučuje o daljnjem toku stečajnog postupka.” Član [47.1.1.](#) Osim toga, ovo izvještajno ročište će omogućiti stečajnom upravniku da sa povjeriocima podijeli rezultate svog mukotrpnog rada na prikupljanju neophodnih informacija, analiziranju duznikove historije i postojećih okolnosti, te pripremanja koherentnih i ubjedljivih preporuka bilo o likvidiranju ili reorganiziranju stečajnog duznika. Ako se prva (ročište za ispitivanje potraživanja) i druga (izvještajno ročište) skupština sazovu u isto vrijeme, za stečajnog upravnika bi to bila prva prilika da se povjeriocima obrati kao jednom tijelu. U interesu stečajnog upravnika je, kao dio njegove obaveze, profesionalnog ponosa i reputacije, da se potruži i prezentira što sveobuhvatniji, uređeniji i jasniji izvještaj povjeriocima. Napokon, na ovakvim, kombiniranim skupštinama, povjerioci imaju pravo izabrati novog stečajnog upravnika. [Član 28.5.](#)

K. Stečajni upravnik kao glasnogovornik -- mediji i odnosi s javnošću

Prijedlozi za stečaj, pogotovu oni koji uključuju velika poduzeća sa mnogo radnika, imaju veću šansu da privuku pažnju medija. Nazalost, većina medija, kao i šira javnost, ne shvataju stečaj i konstantno obrću uzroke i posljedice: Stečaj nije problem, stečaj je rješenje problema.

Javnost će se vjerovatno posmatrati stečaj kao uzrok zatvaranja fabrika, masovna otpuštanja zaposlenih, istrage o prevarama itd. ne shvatajući da je problem, zapravo, nesolventnost, a da je rješenje tog problema stečaj koji dopušta povjeriocima, uključujući i radnike, da kolektivno odluče kako najbolje riješiti problem nesolventnosti i vratiti sredstva duznika u produktivnu upotrebu u cilju stvaranja radnih mjesta i ekonomskog rasta.

Neka od pitanja koja će vjerovatno pobuditi pozornost medija i isprovocirati kontroverze u javnosti su sljedeća:

- Otkrivanje prevare ili korupcije;
- Štrajkovi ili protesti zaposlenih i sporovi sa sindikatima;
- Otkazi zaposlenima uslijed reduciranja sistematizacije radnih mjesta;
- Zatvaranje fabrika;
- Planovi za reorganizaciju; i,
- Pojava potencijalnih investitora ili kupaca.

Stečajni upravnik će često biti metom javne kritike. Neki će iz posebnih interesa napadati na njegov kredibilitet ili nepristrasnost. Duznici i povjerioci će se možda zaliti da stečajni upravnik “previše zahtijeva”, da je tezak ili blagonaklon ka jednoj strani. Ovim javnim kritikama se možda pridruže i političari.

Većina stečajnih upravnika nije navikla na rad sa medijima. Izloženost medijima za stečajnog upravnika predstavlja mnogo rizika i vrlo malo koristi ili prilika. Možda je najbolje izbjegavati paznju medija. Međutim, postoje situacije kada to nije moguće. Shodno tome, stečajni upravnik bi trebao biti spreman na rad s medijima od samog početka i trebao bi imati jasnu politiku prema medijima kao i plan, sa kojim bi trebali biti upoznati svi stručnjaci i zaposlenici koji su pod dužnikovom kontrolom. Ključni elementi plana bi trebali obuhvatati sljedeće:

- **Upravnik (ili osoba koju on odredi) je jedini kontakt za medije.** U vrijeme preuzimanja kontrole ili nedugo zatim, upravnik bi trebao pripremiti izjavu o medijskoj politici. Ta izjava bi, u najmanju ruku, trebala naglasiti da je stečajni upravnik jedini izvor za medijske kontakte po svim pitanjima, osim ako upravnik nije dao posebnu dozvolu određenom glasnogovorniku. Ovo treba proslijediti svim zaposlenim na svim nivoima.
- **Inicijalna obavijest za štampu.** Na početku politički osjetljivog predmeta visokog profila upravnik će možda htjeti dati obavijest za štampu. Obavijest može sadržavati izjavu o tome kako i zašto je predmet otvoren, opis uloge upravnika u budućnosti, radnje koje su ili će biti poduzete i mjere koje će se uvesti.
- **Činjenice u pismenom obliku.** U pravilu, upravnik bi trebao izbjegavati konferencije za štampu.

Umjesto toga, trebao bi raditi s medijima samo putem pismenih obavijesti za štampu. Ne bi trebao odgovarati na provokacije koje će se povremeno pojavljivati u

Ključne komponente politike odnosa s javnošću upravnika

- Imajte pisanu medijsku politiku od 1. dana;
- Podijelite je u čitavoj organizaciji na svim nivoima;
- Odredite jednog glasnogovornika za sve odnose s javnošću;
- Shvatite principe kontrole štete;
- Reagujte brzo, ali ne ishitreno ili nepromišljeno;
- Brzo plasirajte činjenice;
- Izbjegavajte javna pojavljivanja, oslanjajte se na obavijesti za štampu
- Izbjegavajte špekulacije, naglašavajte činjenice i uzroke
- **Načelno ne dajte da stečaj nije uzrok. On je rješenje.**

štampi i trebao bi pokušati minimizirati kontakte s medijima, osim ako pokušava ostvariti neki vlastiti cilj. Ako je neophodna javna izjava, koristite pisane obavijesti

za štampu koje sadrže nedvosmislene izjave. Treba prezentirati samo činjenice. Stečajni upravnik treba izbjegavati špekulacije o budućnosti.

- **Ako je potrebno, objasnite razloge:** Suzavanje sistematizacije u predmetima visokog profila može potaći kontroverze koje mogu dovesti u pitanje sposobnost stečajnog upravnika da obavlja svoje dužnosti. Kada se poduzimaju radnje kao što je otpuštanje zaposlenih ili zatvaranje fabrike ili odjeljenja, objašnjavanjem razloga za te radnje, kontroverze se mogu ublaziti. Upravnik naročito treba identificirati činjenice o trenutnom stanju dužnika i faktore koji su uzrokovali finansijski neuspjeh dužnika, kao što su:
 - Historija prošlog lošeg finansijskog poslovanja, uključujući konkretne informacije o prihodima i troškovima i o tome da li dužnik još uvijek posluje ili ne;
 - Loši proizvodi i usluge – nedostatak konkurentnosti;
 - Loša prodajna historija – trendovi pada prodaje;
 - Slabljenje udjela i pozicije preduzeća na tržištu;
 - Suzavanje ukupne potražnje na tržištu;
 - Loše cijene u odnosu na konkurenciju;
 - Visoki troškovi proizvodnje u poređenju s konkurencijom;
 - Poteškoće sa dostavom;
 - Nedostatak ili loše organizovana prodaja;
 - Prevara, rasipanje, neefikasnost;
 - Neuspjeh u pogledu privlačenja kapitala; i
 - Druge prepreke i slabosti.